

INNEHÅLL:

BESLUT "NATURRESERVAT HOLMSJÖARNA": 1984-05-30

- förlängning av tidsfrist

REGERINGSBESLUT "NATURRESERVAT HOLMSJÖARNA": 1984-04-12

- förlängning av tidsfrist

BESLUT "NATURRESERVAT HOLMSJÖARNA": 1983-06-20

SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT HOLMSJÖARNA": 1983-06-20

LÄNSSTYRELSEN KOPPARBERGS LÄN

Naturvårdsenheten

BESLUT: 1984-05-30

DNR: 11.1211-3395-84 2081,2082

MOTT: Förbundsjuristen Nils Larsson, Juridiska byrån, LRF

Angående förlängning av tidsfrist för väckande av talan beträffande naturreservatet Holmsjöarna, Borlänge och Sätters kommuner

Markägare inom rubricerade naturreservat, har via ombud, hos regeringen begärt förlängning av tidsfristen att föra talan mot staten enligt 33 § naturvårdslagen. Yrkad tid är 5 år.

Regeringen har i beslut den 12 april 1984 meddelat att länsstyrelsen i första hand bör pröva frågan.

Länsstyrelsen förlänger härmed den i 33 § första stycket naturvårdslagen angivna tiden ett år till tre år.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsråd Åke Etsare, beslutande, förste länsassessor Stig Holback, naturvårdsdirektör Carl Sundt, överlantmätare Kjell Westling och tf byrådirektör Stig-Åke Svenson, den sistnämnde föredragande.

Åke Etsare

Stig-Åke Svenson

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

REGERINGSBESLUT: 1984-04-12
ÄRENDEBETECKNING: 1393, 1458/83

MOTT: Förbundsjuristen Nils Larsson, Juridiska byrån, LRF

Besvär i fråga om naturreservatet Holmsjöarna i Borlänge och Sätters kommuner

Genom beslut den 20 juni 1983 förklarade länsstyrelsen i Kopparbergs län med stöd av 7 § naturvårdslagen ett i beslutet angivet område i Stora Tuna och Gustafs socknar i Borlänge och Sätters kommuner som naturreservat med benämningen Holmsjöarna.

I beslutet meddelades reservatföreskrifter. Med stöd av 8 § naturvårdslagen förbjöds bl.a. att

- köra i terräng med terrängfordon eller annat motordrivet fordon med undantag av körning i samband med drivande av jord- eller skogsbruk eller i samband med skötsel av fastighet inom området,
- avverka eller utföra skogsvårdande åtgärder utöver vad som framgår av skötselplanen,
- inplantera för området främmande växt- eller djurart,
- idka fågeljakt under någon del av året eller annan jakt under tiden den 15 februari - den 30 september.

Med stöd av 9 § naturvårdslagen föreskrev länsstyrelsen följande.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att åtgärder vidtas inom området som framgår av bifogade skötselplan.

Reservatet skall enligt beslutet vårdas enligt skötselplan som länsstyrelsen fastställde i beslutet.

Länsstyrelsens beslut har överklagats genom besvär av Nils Larsson såsom anbud för ett 20-tal ägare av mark inom området och av N. Gunnar Byrén, Borlänge, för Södra Tuna jaktvårdsområde, såvitt rör den del av reservatet som ligger i Stora Tuna socken. Klagandena yrkar i första hand att beslutet upphävs.

Nils Larsson vänder sig i andra hand mot ovan intagna reservatföreskrifter. Han yrkar också att all åkermark och området mellan allmänna landsvägen och Dalälven undantas från reservatet. Vidare bör enligt honom förtydligas i vad mån skötselplanen är förpliktande för markägarna. Slutligen

yrkar han att tidsfristen enligt 33 § naturvårdslagen förlängs till fem år för talan med anledning av de indispen-
sibla föreskrifterna.

N. Gunnar Byrén yrkar i andra hand att föreskrifterna rör-
ande jakten utgår och att terrängfordon eller annat motor-
drivet fordon får användas i samband med jakt inom reser-
vatet.

Länsstyrelsen har den 3 februari 1984 yttrat sig i ärendet.

Nils Larsson och styrelsen för Södra Tuna jaktvårdsområde
har därefter inkommit med ytterligare skrivelser.

Enligt regeringens bedömning bör, med anledning av besvären
av Nils Larsson, reservatföreskriften enligt 8 § naturvårds-
lagen angående skogsvårdsåtgärder inte gälla i nuvarande
utformning. Länsstyrelsen bör kunna ge dispens från före-
skriften. Någon hänvisning till skötselplanen behövs då inte.
Nils Larssons yrkande om förtydliganden bör leda till en
mera preciserad avfattning av reservatföreskriften enligt
9 § naturvårdslagen.

Övriga besvärsyrkanden bör inte leda till någon ändring.

Frågan om förlängning av den i 33 § naturvårdslagen angivna
fristen bör i första hand prövas av länsstyrelsen.

Regeringen bifaller därför besvären på följande sätt.

Föreskriften enligt 8 § naturvårdslagen angående skogsvårds-
åtgärder skall avse förbud att utan länsstyrelsens tillstånd
avverka eller utföra skogsvårdande åtgärder.

Föreskriften enligt 9 § naturvårdslagen ändras till följande
lydelse.

"Markägare och innehavare av särskild rätt till marken för-
pliktas tåla att de i bifogade skötselplan på karta 1 på s.
13 och 14 angivna friluftsanordningarna och på s. 35 och 36
nämnda åtgärderna vidtas".

Regeringen avslår besvären i övrigt. Det skall ankomna på
länsstyrelsen att med anledning av detta beslut vidta åt-
gärder enligt 12 § naturvårdsförordningen.

På regeringens vägnar

Svante Lundkvist

Einar Herlitz

LÄNSSTYRELSEN KOPPARBERGS LÄN
Naturvårdsenheten

BESLUT 1983-06-20
DNR 11.1211-46-74 (2081)

NATURRESERVAT
(4 bilagor)

BESKRIVNING AV RESERVATET

Reservatets benämning: Holmsjöarna
Kommuner: Borlänge och Säter
Socknar: Stora Tuna och Gustafs
Fastigheter: Se bilaga
Lägesbeskrivning: Topografisk karta 13F Falun SO
X = 6703 Y = 1487
Areal: 214 ha
Naturvårdsförvaltare: Skogsvårdsstyrelsen

GRUND FÖR BESLUTET:

Området är beläget på Tunaslättens mäktiga mjålaavlagringar. I området finns många olika naturtyper, såsom jordbruksmark, lövskog, sankäng och sumpskog. De båda sjöarna Stora och Lilla Holmsjön är av slättsjökaraktär medan Vasstjärn är en lagunsjö. Fåran binder samman Holmsjöarna med Dalälven.

Holmsjöarna hyser ett rikt fågelliv som är knutet till sjöarna och de omgivande våt- och buskmarkerna. De omväxlande naturförhållandena ger även en rik däggdjursfauna. I sjöarna finns en artrik vattenvegetation.

Holmsjöarna är sedan lång tid tillbaka ett omtyckt exkursionsmål för naturintresserade. Området är i samband med den fysiska riksplaneringen utpekad som riksobjekt för naturvården av ornitologiska och geologiska skäl.

Syftet med reservatet är att bevara och vårda Holmsjöarnas rika fågelliv, skydda den artrika florán i sjöarna och att

kanalisera besökare samt att underlätta för dem att studera naturen.

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogade karta som naturreservat.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla inom området.

A. FÖRESKRIFTER JÄMLIKT 8 § NATURVÅRDSLAGEN ANGÅENDE INSKRÄNKNINGAR I MARKÄGARES OCH ANNAN SAKÄGARES RÄTT ATT FÖRFOGA ÖVER FASTIGHET INOM RESERVATET.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

- uppföra helt ny byggnad med undantag av ekonomibygnad för jordbruk (se nedan)
- anordna upplag annan än tillfälligt i samband med skötsel av fastighet inom reservatsområdet
- köra i terräng med terrängfordon eller annat motordrivet fordon med undantag av körning i samband med drivande av jord- eller skogsbruk eller i samband med skötsel av fastighet inom området
- avverka eller utföra skogsvårdande åtgärder utöver vad som framgår av skötselplanen
- inplantera för området främmande växt- eller djurart
- idka fågeljakt under någon del av året eller annan jakt under tiden 15 februari - 30 september
- framföra motorbåt eller annan motordriven farkost.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

- uppföra ekonomibygnad för jordbruk
- bedriva täkt
- förändra områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden genom att gräva, spränga, muddra, borra, schakta, dika, dämna, dränera eller utfylla med undantag dock för åtgärder i samband med drivande av normalt jordbruk på mark som för närvarande utnyttjas för jordbruksdrift
- dra fram mark- eller luftledning.

B. FÖRESKRIFTER JÄMLIKT 9 § NATURVÅRDSLAGEN ANGÅENDE MARK-

ÄGARES OCH ANNAN SAKÄGARES SKYLDIGHET ATT TÅLA INTRÅNG.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att åtgärder vidtages inom området som framgår av bifogade skötselplan.

C. FÖRESKRIFTER JÄMLIKT 10 § NATURVÅRDSLAGEN OM VAD ALLMÄNHETEN HAR ATT IAKTTAGA INOM RESERVATET.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

- under tiden 1 april - 15 juli färdas inom område som markerats på till bifogade karta
- i terrängen eller på iordningställda leder färdas annat än till fots eller på skidor
- tälta eller uppställa husvagn, undantag gäller dock för åkermarken i anslutning till kanotstadion i samband med tävlingar (se skötselplanen)
- parkera på annat än iordningställda platser, undantag gäller dock för åkermarken i anslutning till kanotstadion i samband med tävlingar (se skötselplanen)
- i området färdas med båt eller annan vattenfarkost
- medföra ej kopplad hund
- göra upp eld
- skada levande eller döda träd, buskar eller annan växtlighet
- inplantera för området främmande växt- eller djurart.

D. BESTÄMMELSER JÄMLIKT 9 § NATURVÅRDSFÖRORDNINGEN OM VÅRD OCH FÖRVALTNING.

a) Syftet med vården och förvaltningen

Målsättningen med reservatets vård och förvaltning är att förbättra vissa biotoper ur faunans synvinkel och att bibehålla en tilltalande landskapsbild. Vidare att kanalisera besökande och samtidigt underlätta för naturstudier.

b) Skötselplan

Reservatet skall vårdas enligt bifogade skötselplan som härmed fastställs.

c) Reservatet skall utmärkas i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar.

d) Naturvårdsförvaltare

Skogsvårdsstyrelsen.

e) Samråd skall ske mellan dels naturvårdsförvaltaren och

markägaren, dels fortlöpande mellan naturvårdsförvaltaren och länsstyrelsen.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Ingvar Gullnäs jämte ledamöterna Per-Erik Aarnseth, Bertil Andersson, Börje Andersson, Henry Andersson, Bertil Dahlén, Emil Ericson, Margareta Gard, Rune Karlsson, Björn Körlof, Torris Lars Larsson, Göte Nordström och Lillemor Rudholm.

Ledamöterna Bertil Dahlén, Margareta Gard och Björn Körlof är skiljaktiga. Enligt deras mening borde ärendet ha bordlagts i avvaktan på fortsatta överläggningar med markägarna.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Åke Etsare, t f förste länsassessor Knut Nord, länsarkitekt P Folke Nyholm, naturvårdsdirektör Carl Sundt, byrådirektör Björn Ströberg och förste byråsekreterare Stig-Åke Svenson, föredragande.

Detta beslut kan överklagas hos jordbruksdepartementet, se bilaga, formulär 6 a.

Ingvar Gullnäs

Stig-Åke Svenson

Bilagor:
Fastighetsförteckning
Kartor, 4 stycken
Skötselplan
Besvärshänvisning, formulär 6 a

SKÖTSELPLAN NATURRESERVAT HOLMSJÖARNA

UPPRÄTTAD AV LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN
FASTSTÄLLD AV LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN 1983-06-20

INNEHÅLL

ALLMÄN BESKRIVNING

MÅLSÄTTNING

MÅLSÄTTNING FÖR SKÖTSEL OCH DISPOSITION

DISPOSITIONSPLAN

SKÖTSELPLAN

DETALJSKÖTSELPLAN

Bilaga 1. Kostnadsplan

ALLMÄN BESKRIVNING

Upprättad under hösten 1975 av Stig-Åke Svenson vid länsstyrelsens naturvårdsenhet, baserad på inventering av området, utförd under sommaren samma år. Reviderad 1978, 1979, 1980 och 1983.

Planen består av en dispositionsdel och skötseldel, samt en kostnadsberäkning för föreslagna åtgärder.

DATA

Areal: 274 ha varav 60 ha utgörs av vatten
Kommuner: Borlänge och Säter
Läge: Området ligger ca 7 km SO om Borlänge.
Topografiska kartan har beteckningen 13F SO.

NATURFÖRHÅLLANDEN

Holmsjöarna är belägna på Tunaslättens mäktiga mjälaavlagringar. Torvavlagringarna är rikliga i området. Längs Dalälven finns en levébildning, på vilken nuvarande vägen mellan Torsång-Naglarby sträcker sig.

Vattensystemet är under stark påverkan av Dalälven och då dess vattennivå ändras följer också vattennivån i sjöarna med. Sjöarna är av slättsjötyp. Vattnet i dem är mycket näringsrikt och som följd härav finns rikligt med vattenvegetation. Denna vegetation hyser inslag av en rad ovanligare arter, t.ex., några Potamogeton-arter.

Sjöarnas vegetationsrikedom ger tillsammans med omgivande buskiga sankmarker mycket goda betingelser för en rad fågelarter. Holmsjöarna är Borlänges rikaste fågelsjö. Här finns främst änder, doppingar och måsfåglar, men även grupper som är mer anpassade till landbiotoper förekommer allmänt.

Områdets skiftande naturförhållanden ger också en rik däggdjursfauna.

MÅLSÄTTNING

Målsättningen med att avsätta Holmsjöarna som naturreservat är

att skydda och vårda området för dess rika fågelliv,
att skydda området på grund av den för regionen ovanligt
artrika vattenvegetationen,
att underlätta för besökanden att studera områdets fauna och
att bevara området för de geologiskt intressanta lagun-
sjöarna och älvvallarna.

MÅLSÄTTNING FÖR SKÖTSEL OCH DISPOSITION

Den allmänna målsättningen med naturreservatets skötsel och disposition är att förbättra vissa biotoper ur faunans synvinkel. Då olika arter har olika krav på omgivningen kan en förbättring för några arter vara negativ för någon annan. Därför bör det finnas så många olika biotoper inom området som det är möjligt att uppnå inom rimliga gränser.

Vissa krav läggs också på skötseln ur landskapsbildssynpunkt.

Dispositionen av området har som målsättning att underlätta för besökare att ta sig fram i området och att kunna studera fågellivet. Det är också viktigt att besökare kanaliseras till vissa uppmärkta stigar och observationspunkter. Härigenom får man ett avsevärt minskat störningsmoment. Jordbruksdrift på åkermarken får ske i normal omfattning.

Skötselplanen bör vid behov ses över efter en viss tid. En lämplig tidsperiod är ca 10 år. Vid översynen är det planens åtgärdsdel som granskas, för att se om de angivna målsättningarna uppnåtts.

DISPOSITIONSPLAN

ALLMÄNT

Planen har upprättats utifrån de målsättningar som angivits för reservatet. Vid utarbetandet har stor vikt lagts vid att ta hänsyn till de naturvärden som har klarlagts genom de utförda inventeringarna.

FRILUFTSANORDNINGAR

Vandringsleder (se karta 1). För att underlätta för besökare har ett antal vandringsleder föreslagits. Uppläggningsen av dessa är att de skall leda till bra observationspunkter för

fågelstudier. Själva dragningen av stigen skall vara så naturlig som möjligt.

De flesta stigarna följer äldre stigar och körvägar och på så sätt är det ingrepp som sker litet.

Stigarna bör markeras enligt Naturvårdsverkets (SNV) rekommendationer.

Där leden följer körväg skall den skötas så att dess hela bredd hålls fri från buskar. Där den går längs gammal stig eller i ren terräng bör den ha en buskfri bredd av ca 1,5 m.

Där leden går fram genom våta områden måste spänger byggas. Vilka områden som är aktuella för detta framgår av kartan.

Vid stängselpassage skall genomgångar upprättas. Den bör vara av sådan modell att besökaren lätt tar sig igenom men att betesdjuren hindras. Spångning och stängselpassage ska utföras på sidan av befintlig körväg.

I planen ingår att man ska binda ihop leden från Vasstjärn till Holmsjön med leden från Lilla Holmsjön till Stora Holmsjön. Detta vandringsspår går genom våt terräng varför spångning är nödvändigt. Likaså passerar leden Fåran och där måste en enkel bro konstrueras. Förslag på utseende ges nedan, bilden hämtad ur Naturvårdsverkets publikation 1970:7, Friluftsområdet, skötsel och anordningar. Bron skall vara så hög att man ska kunna ro under den.

Genom att binda ihop lederna med denna bro skapas en möjlighet att nå alla sjöarna från de båda parkeringsplatserna. Som det är idag tvingas man ta sig runt området genom att använda de allmänna vägarna, vilket gör väldigt långa avstånd.

Rastplatser och parkering (se karta 1). Två rastplatser föreslås. I anslutning till dem föreslås parkeringsmöjligheter.

Den första ligger norr om kanotstadion och utgörs av det område som redan nu utnyttjas som rastplats. Här finns nu bänkar och sopsäckshållare. Området bör i fortsättningen också vara utrustad med sopsäckshållare och bord - bänkar. Parkeringsplats finns nu söder om kanotstadion.

I samband med tävlingar vid kanotstadion skall det efter markägarens tillstånd och samråd med naturförvaltaren finnas möjlighet att utnyttja åkermark som bilparkering och tältplats.

En andra rastplats bör iordningställas mellan vägen Torsång-Naglarby och Dalälven strax söder om Fårans utlopp. Platsen är tidigare använd som timmerupplag. Här bör en mindre parkeringsplats upprättas och i anslutning till den placeras sopsäckshållare och tre bord - bänkar. Ytorna bör besås med någon lågvuxen gräsart. Platsen är omtyckt av fiskare och utnyttjas intensivt ur den synpunkten.

Bänkar och bord bör ha en robust konstruktion och helst vara ihopbyggda.

Efter vägen till Holmsgård bör en parkeringsplats för ca 5 bilar upprättas. Exakta placeringen framgår av kartan. Den bör utformas på ett enkelt sätt och utan att någon trädavverkning blir aktuell. I anslutning till parkeringsplatsen placeras sopsäckshållare.

Avtal om soptömning bör ske med kommunen.

Information (se karta 1). Det är viktigt att ge besökare god information om att området är fredat, varför det är det och vad som gäller för besökare. Därför skall informationstavlor sättas upp vid de tre parkeringsplatserna. Dessa tavlor bör förutom det nyss sagda ta upp naturförhållanden, vilka fåglar man kan se, hur lederna går och var de bra observationspunkterna är. Vidare bör det informeras om de fornfynd som gjorts inom skötselområde 11a. Det kan vara lämpligt att utforma en speciell informationstavla om detta vid det aktuella området. Skyltar som anger vart vandringsleden går hur långt det är dit, sättes upp vid ledens början. Skyltarna bör vara små träskyltar som ej stör landskapsbilden.

Fågeltorn (se karta 1). Två stycken fågeltorn föreslås upprättas inom området. Den ena placeras vid Vasstjärns västra strand och den andra vid Lilla Holmsjöns södra strand. Detaljplaceringen bör utformas så att det ger god sikt främst mot sjön men även åt sidorna. Vid placering måste stor hänsyn tas till hur tornet passar in i landskapsbilden. Vid Vasstjärn kommer det att stå i skogsbrynet ut mot Vasstjärn och här är det inga svårigheter att få det diskret. Vid Lilla Holmsjön är det heller inte några problem då det kommer att inramas av björkskog.

Till båda tornen kan det behövas spänger sista biten ut till trappan.

Vid val av tornkonstruktion har hänsyn tagits till flera olika detaljer. Det måste vara stabilt och lätt att ta sig upp till plattformen. Själva plattformen bör vara inbyggd

för att kunna utnyttjas vid regn och kyla. Höjden på tornen skall väljas så att det ska ge goda utsiktsmöjligheter samtidigt som det inte får sticka upp ovanför trädkropparna. Tornet bör byggas i tryckimpregnerat virke. Den färg som virket får vid tryckimpregneringen kan behållas, då den smälter väl in i omgivningen.

I framtiden kan en mindre plattform behövas vid Fåran. Detta om besöksfrekvensen vid sjöarna ökar och om skötselåtgärderna ger de väntade resultaten med ökade rastmöjligheter för vidare. Placering av plattformen framgår av karta 1.

ÖVRIGT

Vägar i området. Vägen mellan Naglarby-Torsång går igenom reservatet. Den bör självfallet skötas normalt. Den nuvarande hastighetsbegränsningen 70 km/t bör även i fortsättningen gälla.

Vägen till Holmsgård bör skötas som tidigare. Mindre körvägar för jordbrukets räkning sköts även de som tidigare.

Kraftledningarna. Kraftledningarnas normala underhåll skall kunna utföras utan hinder av naturreservatets föreskrifter.

OMRÅDEN MED BESÖKSFÖRBUD UNDER TIDEN 1 APRIL - 15 JULI

Vissa delar av Holmsjöarna är speciellt känsliga under våren - sommaren varför det har ansetts nödvändigt med besöksförbud på dessa. Förbudet att vistas där gäller endast allmänheten och ej markägaren. Den känsliga perioden är från den 10 april fram till den 15 juli.

De områden som berörs av förbudet är sankmarkerna runt Lilla Holmsjön och Vasstjärn samt områdena i norra Stora Holmsjön. Av karta 2 framgår utbredningen av dessa områden.

Allmänheten skall på lämpligt sätt upplysas om besöksförbudet.

ÅTGÄRDER FÖR ATT FÖRHINDRA HÖGVATTEN

Genom att Holmsjöarna står i direkt förbindelse med Dalälven får området samma vattennivå som älven. Detta leder mycket ofta till att måsar och änder får sina häckningar förstörda genom en kombination av vattenreglering och högvatten. Under vintern råder i stort normalvattenstånd i sjöarna. På våren sänks vattennivån i Dalälven kraftigt för att man skall kunna ta emot vårfloden. Den sänkningen är mycket olämplig för häckfågelfaunan genom att den infaller då många simfåglar

och måsar skriker till häckning. Bona blir nu placerade ovanligt lågt. När sedan vårfloden kommer och vattennivån ökar till normalt, spolieras en del bon. Skulle nivån öka ytterligare, som den ofta gör, dränks de flesta redena. Genom att förhindra en urtappning av sjöarna, skulle man få fåglarna att inte häcka så onormalt lågt i förhållande till normalvattenståndet. Häckningen skulle ju då ske gentemot detta och på så sätt skulle man ha en större marginal innan bona dränks vid högvatten.

Genom att bygga dammar vid Fårans två utlopp i Dalälven, samt en vid Vasstjärns lilla utlopp (se karta 3) skulle man förhindra att sjöarna töms vid lågt vattenstånd i älven. Dammar skulle byggas i anslutning till vägbanken och förses med sättare, så att reglering av vattennivån lätt kan ske.

Regleringen skulle i stort se ut så här: Under vintern då älven håller normalt vattenstånd har man dammarna helt öppna. Då vattennivån sjunker i älven regleras sjöarna så att de får behålla sitt normala vattenstånd. Under våren kommer alltså den dämmande effekten. Nivån i älven är låg medan sjöarna har normal nivå. Genom snösmältningen i området kommer vatten att rinna till sjöarna men genom att detta överskott kommer att rinna över dammkonstruktionerna, blir det inte några onormala översvämningar.

Då vattenståndet i älven ökar till det normala eller över det normala tas dammluckorna bort. Det är inte meningen att de skall hindra högvattnet att tränga in i sjöarna. Nu sker alltså ett fritt vattenutbyte mellan älven och sjöarna och detta blir också fallet under hela sommaren och hösten ända fram till nästa vår då vattennivån i älven på nytt sänks.

Genom detta dämningsschema kan man minska nivåkillnaderna hos vattenståndet. Man skulle alltså få bättre häckningsförhållanden.

Redan 1943 spolierades knölsvanshäckningarna i området och detta har sedan dess, det var första häckningen, varit det vanliga. Ibland har omläggningen lyckats.

Vattenståndets sänkning på våren har också positiva effekter. Då blottas stora strandpartier som utnyttjas av fåglar genom näringssök. Detta gäller främst älvens stränder och sjöarna i Torsång.

En annan positiv effekt som regleringen troligen för med sig är att vattenomsättningen i sjöarna förbättras. Med tanke på sjöarnas dåliga vattenkvalite, kan en dämning vara negativ. Men genom att högvatten tillåts rinna fritt, både ut och in

i området bör den risken bli eliminerad. Vidare är ju under största delen av året dammarna ur funktion.

Fisket kan komma att påverkas. Vissa år kan gäddor hindras att gå in i sjöarna för att leka, medan det andra år kommer att kunna göra det genom att vattennivån har hunnit att bli utjämnad så att dammen är ur funktion. Holmsjöarna torde ha en egen kraftig population av gäddor, som knappast påverkas av detta. Braxens lek kommer ej att påverkas då det normalt är högvatten då.

SKÖTSELPLAN

PRINCIPER FÖR SKÖTSEL OCH ÅTGÄRDER AV ALLMÄN KARAKTÄR

Röjning. Med röjning avses borttagande av större delen av ett buskage eller liknande. Termen används också då det gäller borttagande av t.ex. unga granar som kommer i en lövskog.

All röjning bör utföras på hösten då häckningstiden är över för fåglarna.

Gallring. Termen används då utglesning skall göras i ett busk- eller trädskikt.

Gallras lövträd som är svåra skottbildare, t.ex. asp och gråal skall dessa träd ringbarkas. De kan sedan med fördel stå kvar till de själva faller, då de under tiden är en tillgång för trädlevande insekter och därigenom också för t.ex. hackspettar.

Tillvaratagande av ris och virke. Det virke som fås vid gallring och röjning och som är grövre, kan tas om hand. Bortfraktandet görs på frusen mark eller för hand för att undvika markskador. Ris och klenare virke lägges i högar, som ej får bli för stora, för att förmultna. Högarna kan under tiden utnyttjas av insekter och fåglar.

Vid blädningshuggning i de skogsområden som detta tillåts i, utförs detta om vintern på frusen mark.

Vedhuggning

I området är det tillåtet att hugga. Innan dessa uttag utföres skall samråd ske med förvaltaren. Följande riktlinjer skall följas. Huggningen skall vara en form av plockhuggning. Uttaget skall främst bestå av barrträd och av lövträd såsom gråal och björk. Även yngre aspar kan tas. Äldre träd, träd

med bohål och sådana som är omtyckta av hackspettar att mejsla ut sina bohål i, exempelvis större aspar, skall sparas. Likaså bör sälgar sparas då de med sin tidiga blomning är viktiga för en rad insekter.

Enstaka större och äldre barrträd skall sparas då de utgör boträd för en rad fåglar.

Avverkning och utförsel av virket bör göras under vinterhalvåret.

Bete. (se karta 3). Två områden är föreslagna som betesmark. Det största ligger runt Fårans utlopp i älven och omfattar båda stränderna. Det andra är nuvarande beteshagen vid Vass-tjärn.

De djur som bör komma till användning vid bete är ungdjur eller köttdjur av nötboskap samt hästar. Områdena är för fuktiga för att kunna betas av får.

Stängseltypen kan med fördel vara av elförande modell.

För den beteshage som idag betas av ungdjur bör det förhoppningsvis vara lätt att få ett bete även i framtiden. För området sydväst om Fåran har det från jordbrukare i Naglarby visats ett intresse för att hålla djur på området. Avtal om betesdriften skall ske med djurhållaren och markägaren.

DETALJSKÖTSELPLAN (se karta 4)

Skötselplanen är upprättad utifrån den vegetationskartering som gjorts och utifrån nuvarande markanvändning.

Hela det föreslagna reservatet har delats in i 27 skötselområden. Många av dessa har sedan indelats i delområden för att ge en möjlighet till noggrannare skötselanvisning.

Sjöarna har inte tagits med i detaljskötselplanen.

En översiktlig sammanställning av skötselområdena ges i tabell 1.

Område 1 a, b, c, d, e.

Beskrivning:

Utgörs till största delen av torvmark med fuktig lövskog. Förr utnyttjades det som slåttermark. De olika delområdena har följande utseende: a är en mindre fuktäng som är på väg att växa igen med gran. b domineras av äldre björkar. Vissa delar har nyligen avverkats. c är också dominerat av björk

men har ett större inslag av gran och tall än vad b har. I delområdets västra delar finns större gråalsbestånd, d är en gammal åker som ej brukas. Den är delvis planterad med gran, vilka inte tycks trivas. Enstaka videbuskar växer på de öppna ytorna. Delområdet har rikligt med älgört. e är en fuktig björkskog med några enstaka torrare upphöjningar. Delområdet är rikt på vattenhål som är rester efter torvtäkt.

Två kraftledningar går genom området och under dessa kommer lövsly till viss del.

Målsättning:

De lövträdsbevuxna delarna skall behålla lövskogsprägeln. Enstaka större barrträd skall finnas som boträd för fåglar. De öppna delarna hålls öppna. Enstaka lövbuskar, speciellt videbuskar, får finnas.

Åtgärder: -

Område 2

Beskrivning:

Utgörs av större område som omfattar Lilla Holmsjöns stränder och det fuktiga området som binder samman de båda Holmsjöarnas västra delar. Området har stora kärrmarker bevuxna med björk och vide. Det finns gott om döda buskar och träd.

Väster om Lilla Holmsjön växer bestånd av bladvass. Sjöns stränder utgörs i övrigt av kärr.

Genom området går ett dike som avvattnar delar av Rommeholen och dess omgivning. Förr även soptippen vid Rommeholen.

Diket mynnar i Stora Holmsjön. Omgivningarna till diket är mycket våta och kraftiga bestånd av bl.a. jättegröe förekommer. Området väster om diket har mera mossekaraktär. Där området gränsar mot åkermarken väster om Holmsgård finns lövskogsdungar av björk och asp. Enstaka barrträd förekommer.

På gränsen till skötselområde 3 har jordmassor nyligen tipats. Hela området är mycket svårframkomligt. Detta beror på att det är väldigt fuktigt och att videbuskar är vanliga. Genom att det är svårtillgängligt är det ett omtyckt ställe för viltet.

Målsättning:

Området utvecklas utan ingrepp.

Åtgärder

Engångsåtgärd:

Mellan Lilla Holmsjöns västra strand och åkermarken finns en skrotbil och annat skräp. Detta bör fraktas bort.

Område 3 a, b, c

Beskrivning:

De olika delområdenas utseende är följande: a är odlad mark på en mindre höjd. b är en mindre fuktäng som ännu ej vuxit igen. c är björkskog på tidigare åkermark. Vissa delar är relativt öppna. Underlaget består av torv.

Målsättning:

Områdets nuvarande utseende bör behållas.

Åtgärder: -

Område 4

Beskrivning:

Området består nästan av Holmsjöområdet hela odlade åkermark. Enstaka åkrar har räknats in som delområden i andra skötselområden.

Målsättning:

Åkermarken skall odlas som normalt. Rövning intill åkermark får göras vid behov.

Åtgärder: -

Område 5 a, b, c

Beskrivning:

Delområde a utgörs av fattigkärr längs Stora Holmsjöns norra strand. b är fuktig lövskog som gränsar mot åkermark. Den domineras av björk, gråal och videarter. c är fuktängar som ej har hunnit växa igen. De domineras av höga örter såsom älgört. Området är det fågelrikaste vid Stora Holmsjön.

Målsättning:

De nuvarande lövskogsdungarna bör utvecklas utan större ingrepp, medan de öppna partierna bör behållas öppna. Enstaka videbuskar får finnas. De fuktiga strandpartierna, delområde a, får ej växa igen.

Åtgärder

Underhållsåtgärd:

De öppna delområdena a och c röjes om de växer igen för kraftigt.

Område 6 a, b

Beskrivning:

Är ett strandparti vid Stora Holmsjöns västra del. Stranden är på sina ställen tvär. Delområde a är ett fattigkärr som delvis är öppet och delvis bevuxet med träd och buskar. b är en sluttning mellan åkrar och sjön som bär enstaka lövträd.

Målsättning:

Området bör hållas så öppet som det är nu.

Åtgärder: -

Område 7 a, b, c

Beskrivning:

Området är till största delen mycket fuktigt. Delområde a är en fuktäng som tidigare betats men nu inte längre brukas. Den domineras av höga örter som t.ex. älgört. b är ett mycket fuktigt parti runt Lilla Holmsjöns utlopp till Fåran. Här är bl.a. gott om jätTEGRÖE. Genom den frodiga vattenvegetationen är utloppet mycket igenvuxet. c är ett buskområde som är fuktigt. Videbuskar är talrikast. Genom området går kraftledningar. Vägen till Holm passerar fuktområdet på en byggd bank.

Målsättning:

De öppna områdena bör hållas så öppna som möjligt. Buskområdet, c, utvecklas utan ingrepp.

Åtgärder

Underhållsåtgärd:

Eventuellt röjning av delområde a i framtiden om kraftig förbuskning sker.

Område 8

Beskrivning:

Utgörs av området mellan Lilla Holmsjöns södra strand och åkermarken utanför reservatsgränsen. Området har ett ungt träd- och buskskikt som består av vide och björk.

Målsättning:

Bör hållas relativt öppet för att ge möjligheter att överblicka Lilla Holmsjön från vägen till Holm. Ett buskskikt av låga vide-arter får finnas.

Åtgärder

Engångsåtgärd:

Höga lövträd röjes så att sikt skapas. Lågvuxna vide-arter sparas.

Underhållsåtgärd:

Återkommande röjningar om sly växer upp Sådant uppväxande sly kan få en höjd på ca 2 m innan det röjes.

Område 9 a, b, c, d, e

Beskrivning:

Utgörs av området söder om Stora Holmsjöns utlopp. Det består av många olika terrängtyper. Delområde a är fattigkärr som ansluter till Fårans strand, ett bladvassbestånd växer här. b är två trädjungar som växer på något torrare mark än vad som omger dessa. Trädskiktet utgörs både av barr- och lövträdarter. c utgörs av en fuktäng med älgört och gräset grenrör som dominerande arter. Fältskiktet är mycket kraftigt, men trots detta växer området igen med sly. d är ett torrare skogsparti med björk, gran och tall som dominerande arter. e är ett område som nyligen hyst grisar. Trädskiktet består av gråal, rönn, hägg, björk och sälg. I fältskiktet dominerar brännässlor fullständigt. Delar av området har avverkats under -82/-83.

Målsättning:

Delområdet a och c utvecklas utan ingrepp. b, d och e skall vara lövskog.

Åtgärder: -

Område 10

Beskrivning:

Området omfattar Stora Holmsjöns stränder på de NO och SV sidorna. Det är överallt smala strandremsor. Det består både av öppna växtsamhällen såsom fuktängar och bladvasspartier som når upp till åkermarken. Vissa områden är igenbuskade. På båda sidorna av sjön ligger det ett pumphus och nedom Tyllahagen på den NO sidan finns en båtplats för några ekor.

Målsättning:

Området bör få utvecklas utan större ingrepp. Skulle stränderna förbuskas i hög grad bör röjningar utföras.

Åtgärder

Engångsåtgärd:

I framtiden röjning av buskar och träd om sådana växer upp i

större omfång än vad som nu sker.

Underhållsåtgärd:

De röjda ytorna bör få buskas igen några år för att sedan åter röjas. Detta skapar gynnsamma biotoper för många djurarter.

Område 11 a, b, c, d

Beskrivning:

Utgörs av en torrare höjd vid Stora Holmsjöns SO del. Delområde a är en åker som brukas. b är skogsmark av torrörttyp. Närmast sjön utgörs trädskiktet av tall medan det i övrigt består av gran, björk och en del rönn. c är en äng som en gång hört till den brukade åkern. d är ett litet område med sälk och tall.

I delområde b finns rester av en byggnad. Det är de nedre delarna av skorstensmuren som finns kvar.

I området har rikliga stenåldersfynd gjorts.

Platsen är en bra observationspunkt vid fågelstudier.

Målsättning:

Delområde a brukas som åkermark. De övriga delområdena utvecklas naturligt utan större ingrepp. Områdets öppna delar bör behålla den öppna prägel.

Åtgärder

Engångsåtgärd:

c hålles öppet genom röjning av buskar.

Underhållsåtgärd:

Återkommande röjningar i c vid behov.

Område 12 a, b

Beskrivning:

Ett större område NO om Fåran som till största delen är mycket fuktigt. Till största delen är det fattigkärr men ett mindre område har karaktären av mosse med tallskog. Delområde a är till största delen bevuxet med björk, vide och enstaka tallar. Närmast Fåran finns inget trädskikt men väl enstaka videbuskar. b är ett öppnare område med spridda videbuskar.

Området hyser flera gamla torvtäkter som nu är vattenfyllda. Rester efter diken för att få det torrare finns ännu kvar.

Målsättning:

Området utvecklas utan större ingrepp. Om delområde b får en ökad igenväxning av buskar kan röjning ske.

Åtgärder

Engångsåtgärd: -

Underhållsåtgärd:

Vid ökad buskfrekvens i delområde b utförs röjning. Enstaka buskar skall dock sparas.

Område 13 a, b, c, d

Beskrivning:

Utgörs av ett större lövskogsbestånd SV om Fåran. Delområdena a och b domineras av björk. I b har granen haft en starkare utveckling än i a. Buskskiktet utgörs på sina ställen av större bestånd av brakved. c är en holme med tall, gråal, björk och videarter som är omgiven av blöta kärrmarker. Kärrmarken betecknas som delområde d.

Området har tidigare varit slättermark och på senare tid även betesmark. Hela området är fuktigt och består delvis av torvmark.

Målsättning:

Lövskogsprägelns skall bestå. Området har ett rikt djurliv som man bör slå vakt om.

Åtgärder

Engångsåtgärd:

Taggtråd som är kvar sedan betesperioden avlägsnas.

Område 14 a, b, c

Beskrivning:

Delområde a utgörs av skogsmark. Flera olika typer av skog ingår. Det finns ren granskog som är relativt torr, vidare finns det fuktig tallskog och fuktig björk-sälgskog. b är en åker som fortfarande brukas medan c är en nedlagd åker som börjat växa igen.

Målsättning:

Delområde a kan även i fortsättningen vara barrskog. Åkern, b, bör även i fortsättningen brukas. c övergår till lövskog.

Åtgärder: -

Område 15

Beskrivning:

Området utgörs av den fuktiga skogen norr och nordost om Vasstjärn samt kärrmarken norr om tjärnen.

Skogen består till största del av björk och gråal, men fläckvis är tall och gran dominerande. Området är mycket fuktigt och hyser flera små vattensamlingar. På grund av skogens risiga karaktär och fuktighet är den ej inbjudande för besök.

Kärrmarken norr om Vasstjärn är av fattigkärr-typ. På sina ställen är det sumpskog av tall och björk. Större bladvassbestånd finns där fattigkärret övergår till sjövegetation. Där finns även fräken och säv.

Målsättning:

Området är ett omtyckt tillhåll för djur. Det bör bevaras utan att åtgärdas och därigenom ges ett mera vilt intryck. De fuktiga delarna bör vara lövskog medan de torra kan utvecklas till blandskog.

Åtgärder: -

Område 16

Beskrivning:

Området ligger nordost om Vasstjärn och i anslutning till vägen Naglarby-Torsång. Det har planterats med gran som nu på sina ställen bildar mycket täta bestånd. Enstaka grova gråalar ingår. Brakved är rikligt förekommande.

Området har tidigare dikats.

Målsättning:

Bör utvecklas till blandskog.

Åtgärder: -

Område 17a, b, c

Beskrivning:

Området utgörs av hagmark, kärr och Vasstjärns östra och södra strand. Området betas i sin helhet av ungnöt. Hagmarken har ett trädskikt av övervägande björk och gråal. Gallringar har nyligen skett och ett kraftigt gråaluppslag växer nu till. De få djuren betar inte slyet. En mycket vacker björkhage ingår i området. Intill björkhagen finns kärrmark som står i förbindelse med Vasstjärn. Här finns

vattenhål som är rester från torvtäkter.

Vasstjärns stränder betas av djuren vilket skapar bra förutsättningar för fågellivet. Det vore önskvärt om antalet djur kunde ökas.

Målsättning:

Förblir beteshage med lövträddominans i trädsiktet.

Åtgärder

Engångsåtgärd: -

Underhållsåtgärd:

Fortsatt bete. Ett ökat betetryck är önskvärt. Røjning av lövsly och unga barrträd kan bli aktuellt i hela området.

Område 18

Beskrivning:

Området utgörs av skogen mellan Vasstjärn och Fåran. Skogen är blandskog med björk, gråal, gran och tall. De sydvästra delarna har nyligen avverkats. Kvar står nu unggranar och enstaka lövträd. Kantskogen mot de öppna ytorna vid Vasstjärns och Fårans stränder består av täta videsnår.

Området är relativt torrt.

Målsättning:

Förblir blandskog.

Åtgärder: -

Område 19 a, b, c, d

Beskrivning:

Området ligger sydväst om Fåran. Delområdet a är ett torrare parti som förr betats och som nu har prägel av igenvuxen beteshage. En mindre bäck rinner här. b är öppna ängar med olika fuktighetsgrader. c är en mycket fuktig björkvideskog som gränsar till d, som är fattigkärr och Fårans strand.

Målsättning:

Området bör i stort behålla nuvarande prägel. Det bör hållas öppet genom bete.

Åtgärder

Underhållsåtgärd:

Alla delområdena utom c betas. Røjning av enstaka lövsly-

uppslag kan bli aktuellt vid lågt betestryck.

Område 20

Beskrivning:

Området utgörs av blandskog och ligger sydväst i om Fåran och gränsar till reservatsgränsen längs kraftledningen. På de torrare delarna dominerar tall medan det på fuktigare delar är grandominans.

Målsättning:

Blandskog. Kalavverkning får ej ske.

Åtgärder: -

Område 21 a, b, c, d, e, f

Beskrivning:

Området utgörs av strandpartier och fuktängar vid Fårans södra och sydvästra delar. Området är i sin helhet mycket fuktigt. Delområde a utgörs av en fuktig äng som till viss del har börjat växa igen. b är små partier med lövskog. Det är oftast gråal, vide och björk som dominerar. Skogen är i allmänhet ung. c utgörs av områden som fattigkärr och vassar. Vassarna består mest av fräken. Delområde d har nyligen avverkats och nu växer det upp stora mängder lövsly, vilket i viss utsträckning gynnar djurlivet. e utgörs av ett större fuktängsområde-med frodig högrötsvegetation bestående av bl.a. älgört. Enstaka videbuskar finns på de öppna ytorna. Delområde f är en beteshage för nötboskap. Den består dels av öppna gräsmarker och dels av små igenvuxna områden.

Hela området har förr betats och rester av stängsel finns kvar.

Målsättning:

Hela området bör övergå till betesmark. Detta ger möjlighet att skapa strandängar som är gynnsamma för fågellivet. Även lövskogsdungarna bör ingå i betesmarken.

Åtgärder

Engångsåtgärd:

Gammal taggtråd rensas bort i delområde e. I a röjes den öppna ytan från buskvegetation. I dess kanter och diken gallras buskar och träd måttligt.

Underhållsåtgärder:

Hela området betas. Det är viktigt att få ett lagomt stort betestryck. Det får ej vara för svagt.

Vissa underhållande röjningar kan bli aktuella om buskar växer upp på nu öppna områden. Röjningar i kanten mot åkermarken får utföras för att jordbruket ej skall hindras.

Område 22 a, b, c, d

Beskrivning:

Området utgörs av Fårans nordöstra strand. Det är hela tiden ett relativt smalt område mellan åkermarken och Fåran. Delområde a är en fuktig och tuvig beteshage som ingår i samma hage som skötselområde 17 omfattar. b är ett delområde som ej betas. Det omfattar en liten fuktäng, ett mindre lövskogsområde samt kärrmarker. Delområdena c och d ingår i en beteshage. c är små lövskogsdungar med mycket björk, gråal och vide. I en del är aspinslaget stort. d är öppna marker. Här ingår både kärrområden och torrare betesängar.

Målsättning:

Hela området bör vara betesmark och därigenom hållas i samma öppna stadie som det är nu. Skogsmarken ska ha lövskogskarakter.

Åtgärder

Underhållsåtgärd:

Bete av området. Om buskvegetationen expanderar trots betet bör röjning utföras och betestrycket ökas.

Område 23

Beskrivning:

Området är en smal bäckravin med busk- och trädvegetation på kanterna. Lövträden dominerar och utgörs av arterna björk, gråal och sälg.

Målsättning:

Området utvecklas utan större ingrepp. Lövträd och buskar bör dominera området.

Åtgärder

Underhållsåtgärd:

Röjning av områdets kanter för att underlätta jordbruket på omgivande åkermark tillåts.

Område 24

Beskrivning:

Området är en otillgänglig ö i Fårans utlopp. Den är dels omgiven av öppet vatten men även av fräkentäckta vatten.

Trädskiktet på ön består till största delen av björk.

Målsättning:

Utvecklas utan större ingrepp.

Åtgärder: -

Område 25 a, b

Beskrivning:

Består av vägrenen och en smal remsa nedom den som gränsar till Fårans fuktiga utvidgningar. a är ett bestånd av ungt gråalssly medan b är ett område med enstaka större lövträd längs vattendraget. Ett buskskikt av lövsly finns.

Målsättning:

Området hålles öppet för att ge utsikt över Fåran och för att ge en vacker landskapsbild.

Åtgärder

Engångsåtgärd:

Delområde a röjes helt fritt från buskvegetation. I b gallras något i buskskiktet under trädbeståndet.

Underhållsåtgärd:

Återkommande röjningar vid behov.

Område 26

Beskrivning:

Utgörs av en smal bäckravin med enstaka träd och buskar. Det är mest gråal, björk och videarter som växer här.

Målsättning:

Enstaka höga träd bör hela tiden finnas.

Åtgärder: -

Område 27 a, b

Beskrivning:

Området är marken mellan Dalälven och vägen Naglarby-Torsång. Den utgörs till viss del av en levébildning, men är starkt präglad av vägen, diken och före detta upplagsplatser för timmer. I området har landskapsvårdande röjningar utförts. Från vägen har man en vacker utsikt över Dalälven. Enstaka träd finns längs sträckan. I områdets södra del finns slutet gråalsskog.

Målsättning:

Området bör hållas öppet för att ge en tilltalande landskapsbild. Målsättning för delområde b se dispositionsplan.

Åtgärder

Engångsåtgärd:

Röjning.

Underhållsåtgärd:

Återkommande röjningar vid behov. Se vidare i dispositionsplanen.